

Előd István piarista professzor, aki három évvel ezelőtt tette közzé monumentális **Előd István: Vallás és Egyház**. Szent István Társulat, Budapest 1981, 364 o. „Katolikus Dogmatikáját”, tartozott ezzel a könyvvel, mivel az egyháztan abból kimaradt. Azt ugyanis a szeminaristák számára készített teológiai jegyzetek országos tanterve egy más tantárgynak, a theologia fundamentalis-nak tárgykörébe utalta. A szerző ebben a könyvében is nagy dogmatikája módszerét követi. Világos előadásmód, a vélemények tárgyilagos ismertetése, kiegyensúlyozott ítéletalkotás jellemzi. Tekintettel a szekularizált vagy ateista környezetre, igen fontos a vallás és a vallásosság fenomenológiája, ill. annak bölcséleti és teológiai kiértékelése, valamint a rövid vallástörténeti áttekintés. Ez az ún. fundamentális teológia egyben bevezetés az egyháztanhoz, amelynek azonban kifejezetten teológiai dogmatikai a módszere. A szerző helyesen a II. Vatikáni Zsinat egyháztanát vette irányadónak; de bizonyos kérdéseknél, pl. az egyház fogyatkozhatatlansága és tévedhetetlensége témakörében tekintettel volt a zsinat utáni vitákra is, úgyszintén a kötet végén tárgyalta nyílt kérdéseket: a klérus társadalmi helyzete, a cölibátus, a nők papsága. Örömmel üdvözljük Előd István újabb jelentős munkáját, amely bemutatja a katolikus nézőpontot a vallásossággal és a vallásokkal kapcsolatban, majd pedig egyháztanában a katolikus egyház önértelmezését fejt ki rendszerezett formában.

Itt említjük meg, hogy a Társulat karácsonyra megjelentette II. János Pál **Laborem exercens** kezdetű szociális körlevelének magyar fordítását is a „Pápai megnyilatkozások” IV. füzeteként. A fordítás dr. Diós István munkája, mint az eddigiek is.

Szabó Ferenc

Csögl János: Tedd magad igaz emberré! (Életünk problémái a mai irodalom tükrében.) Szent István Társulat, Budapest 1981, 374 o.

Csögl János egyéni zamató munkáival már régóta „mélyszántást” képvisel a magyar teológiai és lelki irodalomban. Ez a könyve mégis meglepetés. Nehéz lenne meghatározni a genesisét: vajon a keresztény életéről való személyes elmélkedéseit és tapasztalatait illusztrálta-e a mai magyar irodalomból összegyűjtött (többnyire verses) idézetekkel, vagy megfordítva: olvasmányai „provokálták-e ki” az elmélkedést? A kettő teljesen egyé ötvöződik.

A könyvnek két kiemelkedő értéke van. Az egyik az író világnézete. Ma még ritkaság, hogy valaki nemcsak elvben vallja a II. Vatikáni Zsinat felfogását a keresztény életéről, hanem ez a megújult, friss, életközeli lelkiesség a szívét és így minden megnyilatkozását is átjárja. Ezt találjuk itt, áradó bőséggel, természetes, józan kiegyensúlyozottsággal és nagyon bevilágító, ötletes megalapozással. Csak kapásból egy-két idézet: „Az életnek halálig gazdagodnia kell. Gazdaggá csak az lesz, akiben nyitott, minden igaz érték józan befogadására kész a lélek — bárhonnan kínálja magát az érték.” — „Mivel a technika behálózta életünk minden percét, bele kell vonnunk hívő életmódunkba, s akkor Isten is jelen lesz egész napunkban.” — „A tisztaság nem steril fehér. A valódi lelki tisztaság a szeretet. Aki tisztává akar válni, legyen jó mindenkihez.”

A másik érték: a mű valószínű kincseshányója a mai magyar irodalomnak, feltárva mélyen emberi és — tudva-tudatlanul — mélyen keresztény jellemvonásait. Teszi pedig ezt, ami igen fontos, minden prozelitizmus nélkül. Az idézetek önmagukért beszélnek. A szerző nem azt a kényelmes megoldást választotta, hogy ún. „vallásos költőktől”

idézzen. Hogy századunk két költői lángelméje, Ady és József Attila milyen kiaknázhatatlanul gazdag ilyen szempontból, azt ismerők már régen tudják. De felvonult Devecseri Gábor, Fodor András, Garai Gábor, Hajnal Anna, Ratkó József, Váci Mihály, Weöres Sándor és megannyi más jeles költőnk. Igaz, esztétikai szempontból nem érhetünk egyet időnként az idézés technikájával: a — nyilván helytakarékossági szempontból — kiszakított sorok megcsonkítják a mondanivalót, ha a gondolatot nem is, a művészt bizonyosan. Ebből a szempontból „kevesebb több volna.” És persze versben kétszeresen szomorítóak és zavarók a sajtóhibák is. Legfőbb ideje lenne gondosabban korrigálni az értékes kiadásokat. Pedig különben a könyv nyomdai beosztás szempontjából is „szemrevaló”.

A legmelegebben ajánlhatjuk ezt a munkát mindenkinek: papoknak és világiaknak egyaránt. A legfontosabbhoz nyújt segédkezet: hogy a mai valóságban élve dolgozzunk emberebb emberré, igaz emberré válásunkon.

S.M.

Karol Wojtyła: Jel, melynek ellentmondanak. Elmélkedések. Ford. Battik Izabella. Opus Mystici Corporis Verlag, Bécs 1981, 144 o.

A pápa szűkebb körű munkatársaival együtt vesz részt évente lelkigyakorlaton. A bevezető estén és a befejező reggeli elmélkedésen kívül öt teljes napot szentel életének megújítására, Istennel való bensőséges kapcsolatának elmélyítésére. Nem vount-e maga Krisztus is vissza mindennapi égető tevékenységéből, hogy imádkozzék Atyjához?

1976 tavaszán VI. Pál pápa az akkori krakkói érseket, Wojtyła bíborost kérte fel az elmélkedések megtartására. A nyomtatásban is megjelent elmélkedéseknek külön zamatot ad a történelmi fejlődés: mit mond, mire hívja fel a pápa figyelmét a jövőendő pápa.

Alap gondolata nem más, mint a kinyilatkoztatás lényege: Istennek Krisztusban kijeljesedett szeretete, szövetsége és az ember felelete. A hangsúly azonban sajátos. Kidomborítja, hogy a teremtés kezdetétől fogva (ezért tér vissza ismételtlen a Teremtés könyvének első három fejezetére és az ún. protoevangéliumra) napjainkig (amit egyrészt a II. Vatikáni Zsinat, másrészt korunk különféle szellemi áramlatai képviselnek) az Isten Igéje, az Evangélium örömhíre mellett fellép az „ellen-ige”, az „ellen-evangélium”. Jézus jel, amelynek ellentmondanak „közvetve”, azaz gyakran azok is, akik „tanítványainak mondják magukat”, akik rá hivatkoznak, — de a valóságban elhallgatnak egyes pontokat, elferdítik az igazságot, eltorzítják tanítását. Mások pedig szöges ellentétben állnak Krisztussal, mert elvetik az evangéliumot, „tagadnak minden Istenre, emberre, világra vonatkozó igazságot, melyeket az evangélium hirdet” (Befejező elmélkedés). A küzdelem néha brutálisan folyik, bár korunkban leginkább csak burkoltan, megőrizve a szabadság látszatát. — Az ember azonban csak akkor lesz igazán ember, ha éli Isten tervét, ha Krisztusban leli meg irányító fényét. A Redemptor hominis enciklika vezérelveit hirdeti már a lelkigyakorlat alatt.

Az Egyház egységének látható kezéséhez, öréhez s közvetlen munkatársaikhoz szolt a krakkói érsek. De ez az egység csak akkor átütő erejű, ha a részegyházak színe, szava fonódik csokorba. Érthető tehát, hogy a lengyel nép hű fia újra meg újra példát hoz az ő tapasztalataikból, merít hívó életük ezer éves kincséből. Kicsendülnek személyes élményei is, mint pl. 12 éves fejjelel megélt nagyszerdei zsolozsmás emléke (63. o.). Az egyes napok gondolatait pedig az évszázadok folyamán kifejeződött és számára is oly fontos áhítatgyakorlatokban foglalja össze. A teremtő és szövetséget kötő Atya tervét az örvendetes olvasóban, a megtestesült Fiú és megszentelő Szeretet gyümölcset a fájdalomban, a megváltás titkát és embert felemelő győzelmét pedig a dicsőségesben. Mária, Krisztus kegyes társa (alma socia Christi) elválaszthatatlan Fiától. A negyedik nap együtt megyünk Krisztussal a getszemáni, „szentőrai” imára, miután vele próbáltunk behatolni az ember misztériumába. Végül az ötödik napon az örök igazságok átelméldkedése a kereszttűzhez vezet el a lelkigyakorlatozót.